

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Štefana Michálíka a sudcov JUDr. Petra Hatalu a JUDr. Daniela Hudáka na neverejnom zasadnutí konanom 18. apríla 2013 v Bratislave v trestnej veci proti obvinenému **J. O. a spol.** pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák. a iné, o sťažnosti prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky proti uzneseniu sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica z 22. marca 2013, sp. zn. Tp 38/2012, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. sťažnosť prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky **sa z a m i e t a.**

O d ô v o d n e n i e

Sudca pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica uznesením z 22. marca 2013, sp. zn. Tp 38/2012, rozhodol o tom, že podľa § 79 ods. 3 Tr. por. obvinených M. B., nar. X., trvale bytom S., D. X., t.č. v Ústave na výkon väzby Košice a P. B., nar. X., trvale bytom D. X., t.č. v Ústave na výkon väzby Bratislava, prepúšťa z väzby na slobodu.

V odôvodnení predmetného rozhodnutia poukázal v prvom rade na tú skutočnosť, že obvinení sú vo väzbe už rok aj štvrt', a teda nejde o počiatočné štádium trestného stíhania, kedy sa zadovažujú dôkazy a postačuje tomu primeraná dôvodnosť podozrenia zo spáchania vyšetrovanej trestnej činnosti. Niet síce pochybností o tom, že skutky sa stali a tieto majú aj znaky konkrétnych trestných činov uvedených v uzneseniach o vznesení obvinenia, no predmetné zistenie nestačí na to, aby bolo možné aj v tomto štádiu trestného stíhania

celkom jednoznačne konštatovať, že M. B. ako i P. B. sú stále dôvodne podozriví zo spáchania trestných činov tak, ako im bolo vznesené obvinenie.

Z ním uvedených citácií hlavných svedkov - V. M. a M. J., prítomných na mieste trestných činov, ako i niektorých poškodených (týka najmä bitky pred H.) vyplýva, že títo vo svojich výpovediach ani jedného z vyššie menovaných obvinených neusvedčujú. Zmenu dôkazného stavu neprineslo navyše v tomto smere ani opakované opoznávanie. Pokiaľ potom V. M. oboch obvinených obviňuje zo spáchania ostatnej trestnej činnosti (zapálenie áut a výbuchy), deje sa tak iba na základe rozprávania iných členov zločineckej skupiny, a to buď I. D. alebo A. Š.. Keďže tu však nejde o bezprostredné vnímanie prežitých udalostí, takéto svedectvo vôbec nezaručuje to, že mu iní členovia skupiny povedali pravdu, ako a kto spáchal trestné činy, pri ktorých on nebol účastný. Ďalšie svedecké výpovede konkrétne usvedčujúce obvinených pritom k výpovediam V. M. nepristúpili.

Konajúci sudca je preto toho názoru, že vyššie popísaný stav po pätnástich mesiacoch trvania väzby u oboch obvinených už nemôže postačovať na udržanie počiatkovej dôvodnosti podozrenia, a zvlášť nie aj kvôli tomu, že hoci sa spomína i vyberanie výpalného v súvislosti s členstvom v zločineckej skupine, doposiaľ nebol vyšetrovateľom zadokumentovaný ani jeden prípad vybratého výpalného či už M. B. alebo P. B.. Dôvodnosť podozrenia proti obom menovaným sa neprehĺbila, nebola podporená ďalšími konkrétnymi dôkazmi na podporu tvrdení V. M. (dokonca i svedok M. J. ustúpil od niektorých svojich usvedčujúcich tvrdení) a z toho dôvodu i s poukazom na princíp proporcionality, ktorý je v danom prípade výrazne oslabený, nie sú dôvody ďalšieho trvania väzby u obvinených M. B. a P. B. už udržateľné. Nakoľko dôvody väzby pominuli, nebolo následne potrebné sa zaoberať ani nahradením väzby ponúknutými zárukami.

Proti tomuto uzneseniu podal prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v zákonom stanovenej lehote sťažnosť.

Z jej písomného odôvodnenia pritom vyplýva, že tento sa s názormi sudcu pre prípravné konanie absolútne nestotožňuje, a to predovšetkým s poukazom na výpoveď svedka V. M. zo 14. decembra 2011, kedy tento podrobne vypovedal k spôsobu, akým malo dôjsť k zorganizovaniu útokov na vozidlá R. T. a I. S.. Keďže predmetné útoky mali nastať v rovnakom čase, je prirodzené, že svedok M. sa nemohol na všetkých osobne podieľať,

a z toho dôvodu pokyn obvineného J. O. na ich realizáciu odovzdal osobám stojacim na nižšom stupni hierarchického usporiadania skupiny - konkrétne obvineným A. Š. a I. D.. Títo ho následne v zmysle zásad fungovania skupiny informovali o tom, kto tieto útoky vykonal a kto si teda zaslúži odmenu. V prípade, že A. Š., I. D. ako aj obaja obvinení nepriznávajú spáchanie trestnej činnosti, je logické, že nie sú iné dôkazy, ktoré by priamo potvrdzovali, že sa útoky odohrali tak, ako ich popisuje svedok M.. Pokiaľ však ide ale o pravdovravnosť tohto svedka, o tej podľa názoru prokurátora nie je na mieste pochybovať, a to aj s ohľadom na dôveru a vzájomné vzťahy, ktoré medzi jednotlivými členmi skupiny fungovali.

Čo sa týka potom útoku na poškodeného M. N. v S., tu prokurátor pripustil, že v tomto smere zadovážené dôkazy zrejme podnietia vydanie osobitného meritórneho rozhodnutia voči obvinenému M. B. a tento nebude pre daný skutok postavený pred súd. Napriek tomu ale stále pretrváva dôvodné podozrenie a existujú zákonné dôvody na konštatovanie, že menovaný obvinený bol členom zločineckej skupiny sústredenej okolo obvineného J. O., bol pre túto zločineckú skupinu činný, podľa potreby páchal pre ňu trestnú činnosť a z tejto mal finančný profit. Dôvody väzby preto u neho aj naďalej existujú.

A tak isto existujú dôvody väzby i u obvineného P. B., ktorý bol v skupine v rovnakom postavení ako M. B. a podľa potreby sa aktívne podieľal na všetkých jej aktivitách. Úroveň zainteresovanosti obidvoch obvinených na páchaní trestnej činnosti v prospech zločineckej skupiny „P.“ pritom nemožno znižovať tvrdením, že vyšetrovatel' nezadovážil do vyšetrovacieho spisu žiadny konkrétny dôkaz o tom, že by títo osobne niekoho vydierali. V predmetnej veci bolo zabezpečených viacero svedeckých výpovedí osôb, ktoré sa podľa svojich vlastných tvrdení mali spolupodieľať na takomto vydieraní, a to aj v oblasti, v ktorej pôsobili obvinení P. B. a M. B..

Na základe vyššie uvedeného preto prokurátor navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 194 ods. 1 Tr. por. napadnuté uznesenie zrušil a vo veci sám rozhodol tak, že podľa § 79 ods. 3 Tr. por. žiadosti obvinených M. B. a P. B. o prepustenie z väzby zamietá.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na podklade podanej sťažnosti podľa § 192 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ podal

sťažnosť ako i konanie týmto výrokom predchádzajúce, pričom dospel k takému záveru, že podaná sťažnosť **nie je dôvodná**.

Z obsahu predloženého spisového materiálu vyplýva, že obvinený M. B. je stíhaný za zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák., prečin výtržníctva spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 364 ods. 1 písm. a/, ods. 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 138 písm. j/ Tr. zák. v súbehu s obzvlášť závažným zločinom ublíženia na zdraví spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 155 ods. 1, ods. 3 písm. a/ Tr. zák., ako i zločin poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1, ods. 3 písm. a/, ods. 4 písm. b/ Tr. zák. v súbehu s obzvlášť závažným zločinom nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 295 ods. 1, ods. 4 písm. a/ Tr. zák.

Obvinený P. B. je stíhaný za zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák., zločin poškodzovania cudzej veci podľa § 245 ods. 1, ods. 3 písm. a/, ods. 4 písm. b/ Tr. zák. a zločin poškodzovania cudzej veci spolupáchatelstvom podľa § 20 Tr. zák. k § 245 ods. 1, ods. 2 písm. a/, ods. 4 písm. b/ Tr. zák.

Obaja obvinení boli do väzby vzatí uznesením sudkyne pre prípravné konanie Okresného súdu Trnava zo 17. novembra 2011, sp. zn. Tp 88/2011, v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave zo 6. decembra 2011, sp. zn. 3Tpo 70/2011, a to konkrétne M. B. z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. a P. B. z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a/, písm. c/ Tr. por. (v prípade tohto obvineného špecializovaný trestný súd pozabudol v napadnutom rozhodnutí uviesť i dôvod tzv. útekovej väzby) s tým, že väzba im začala rovnako plynúť dňa 15. novembra 2011.

Lehota väzby bola následne obvineným dvakrát predlžovaná, naposledy uznesením sudcu pre prípravné konanie špecializovaného trestného súdu z 27. novembra 2012, sp. zn. Tp 38/2012, v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 4. decembra 2012, sp. zn. 1 Tost 43/2012, do 15. júna 2013.

23. januára 2013 bola na Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky doručená žiadosť obvineného P. B. o prepustenie z väzby na slobodu a následne 24. januára 2013 aj žiadosť obvineného M. B., v jeho prípade tiež i s návrhom na príp. nahradenie väzby tam bližšie uvedenými inštitútmi.

Keďže prokurátor podaným žiadosťami nevyhovel, predložil ich spolu aj so svojim stanoviskom špecializovanému trestnému súdu, ktorý o nich po predchádzajúcom výsluchu oboch obvinených rozhodol.

Podľa § 71 ods. 1 Tr. por. obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že

a/ ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest,

c/ bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

Podľa § 76 ods. 1 Tr. por. väzba v rámci základnej alebo predĺženej lehoty väzby v prípravnom konaní a väzba v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutný čas.

Podľa § 79 ods. 2 Tr. por. policajt, prokurátor, sudca pre prípravné konanie a súd sú povinní skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú, alebo či sa zmenili. Sudca pre prípravné konanie tak koná iba pri rozhodovaní o návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby alebo o zmene dôvodov väzby a pri rozhodovaní o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby podľa odseku 3. ...

Podľa § 79 ods. 3 Tr. por. obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. Ak v prípravnom konaní prokurátor takej žiadosti nevyhoví, predloží ju bez meškania so svojim stanoviskom a s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie, o čom upovedomí obvineného a jeho obhajcu. O takej žiadosti sa musí bez meškania rozhodnúť. Ak sa žiadosť zamietla, môže ju obvinený, ak v nej neuvedie iné dôvody, opakovať až po uplynutí tridsiatich dní odo dňa, keď rozhodnutie o jeho predchádzajúcej žiadosti nadobudlo právoplatnosť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal predložený spisový materiál a i s ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti a citované zákonné ustanovenia dospel k záveru, že špecializovaný trestný súd rozhodol v danom prípade správne, keď žiadostiam obvinených M. B. a P. B. o prepustenie z väzby na slobodu vyhovel.

Čo sa týka v prvom rade materiálnej podmienky väzby spočívajúcej v dôvodnosti podozrenia zo spáchania stíhanej trestnej činnosti, tak túto i podľa jeho názoru už v danom štádiu konania s poukazom na doposiaľ zabezpečený dôkazný materiál nemožno považovať ani u jedného z obvinených za naplnenú. Ďalšie väzobné stíhanie obvinených, trvajúce k dnešnému dňu už niečo vyše 17 mesiacov, za sudcom pre prípravné konanie bližšie popísaného skutkového stavu by znamenalo zrejmy rozpor so zásadou proporcionality.

V súvislosti s uvedeným treba zdôrazniť tiež tú skutočnosť, že v zmysle ustálenej súdnej praxe pre opodstatnenosť ďalšieho trvania väzby v neskoršom štádiu konania už nestačí počiatočná dôvodnosť podozrenia voči obvineným, ale vyžaduje sa jej vyšší stupeň. Toto potom platí o to viac v prípade, ak obvinenie stíhaných osôb je založené v zásade na výpovedi jedného kľúčového svedka, resp. len na dôkazoch nepriamych.

Okrem dostatočne podrobného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia poukazuje pritom najvyšší súd i na obsah podanej sťažnosti, kde sám prokurátor priznáva dôkaznú núdzu, pokiaľ ide o fyzický konflikt pred H., znamenajúcu napokon pravdepodobne vydanie meritórneho rozhodnutia (týk. sa tohto skutku) voči obvinenému B. ešte v prípravnom konaní. Dôkazy zabezpečené v súvislosti s ostatnými skutkami označuje potom prokurátor na rozdiel od súdu za dostatočné s tým dodatkom, že ďalšie také dôkazy, ktoré by podporovali vznesené obvinenie nie je možné získať.

Ako už ale bolo skôr zmienené, tunajší súd sa po dôslednom skúmaní podmienok existencie väzby u oboch obvinených stotožnil so záverom sudcu pre prípravné konanie, ktorý skonštatoval vzhľadom na momentálne štádium konania a zásadu proporcionality nedostatok materiálneho základu k ďalšiemu obmedzovaniu osobnej slobody obvinených, v dôsledku čoho sa tiež následne správne nezaoberal ani žiadnymi ponúknutými zárukami na jej prípadné nahradenie (dôvody väzby pominuli).

Predmetné rozhodnutie však v žiadnom prípade nemožno vnímať ako prejudikovanie samotného rozhodnutia v merite veci. Ide tu výlučne o zhodnotenie dôkaznej situácie za účelom skúmania opodstatnenosti ďalšieho trvania väzby, ktorá predstavuje jeden z najvýraznejších zásahov do osobnej slobody človeka a má byť preto skutočne len výnimočným opatrením, s nevyhnutným trvaním.

Pokiaľ ide o nevyhnutnosť doby trvania väzby, ktorú je potrebné posudzovať v každej veci individuálne s prihliadnutím na všetky osobitosti prípadu, tak túto nemožno stotožňovať so zákonnými lehotami stanovenými v § 76 Tr. por. Základný princíp, že väzba má trvať len nevyhnutnú dobu, vyjadruje totiž kvalitatívne iné obmedzenie, než je zákonný limit, do ktorého môže byť táto maximálne predĺžená.

Aj napriek vyššie uvedeným skutočnostiam najvyšší súd zistil v predmetnom prípade pochybenie, v dôsledku ktorého by bolo potrebné napokon zamietnuť sťažnosť prokurátora aj v tom prípade, ak by boli podľa jeho názoru na rozdiel od prvostupňového súdu u oboch obvinených dôvody väzby aj naďalej dané.

Z ustanovenia § 2 ods. 6 Tr. por. vyplýva, že orgány činné v trestnom konaní a súde sú povinné väzobné veci vybavovať prednostne a urýchlene.

V súvislosti s rozhodovaním o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby na slobodu je následne uvedená zásada v § 79 ods. 3 Tr. por. premietnutá takým spôsobom, že ak v prípravnom konaní prokurátor takejto žiadosti nevyhoví, predloží ju bez meškania so svojím stanoviskom a s návrhom na rozhodnutie sudcovi pre prípravné konanie, ktorú o nej musí „opäť“ bez meškania rozhodnúť.

Ako už bolo skôr spomenuté, žiadosti obvinených o prepustenie z väzby boli na Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky doručené 23. januára 2013 (P. B.) a druhá 24. januára 2013 (M. B.).

Ďalej je z obsahu predloženého spisu zrejmé, že prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky obe tieto žiadosti predložil špecializovanému trestnému súdu aj spolu so svojím stanoviskom a návrhom na rozhodnutie až 7. februára 2013.

Príslušný sudca pre prípravné konanie vyššie menovaného súdu oboch obvinených aj za účasti ich obhajcov vypočul 20. februára 2013, na podklade čoho potom 22. marca 2013 vydal napadnuté rozhodnutie.

Ako najviac zarážajúce vyznieva pritom práve nekonanie sudcu pre prípravné konanie, ktorý o podaných žiadostiach rozhodol až niečo vyše mesiaca od toho, čo obvinených k ich obsahu vypočul (!). Celkovo sa potom daná vec na špecializovanom trestnom súde „zdržala“ takmer 2 mesiace (až do jej predloženia na rozhodnutie o podanej sťažnosti najvyššiemu súdu), čo je vo väzobnej veci absolútne neprípustné.

Nie celkom dôsledne a urýchlene však postupovala už aj príslušná prokuratúra, ktorá poznajúc obsah spisového materiálu, potrebovala celé 2 týždne na predloženie veci súdu prvého stupňa.

V dôsledku takéhoto spoločného postupu oboch konajúcich orgánov jednoznačne došlo k porušeniu práva obvinených na urýchlené a prednostné rozhodnutie o zákonnosti obmedzovania ich osobnej slobody.

V tomto smere treba upozorniť i na ustálenú judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky, z ktorej vyplýva, že aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenosti posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty počítané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavkám rýchlosti.

Požiadavke neodkladnosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania na jednom stupni súdu presahujúca dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne.

Ak sa o zákonnosti väzby rozhoduje na viacerých stupňoch, lehota sa končí až konečným rozhodnutím súdu a posudzuje sa globálne. Postup prokuratúry a súdov, ktoré konajú o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby na slobodu, sa posudzuje ako jeden celok.

Z dôvodov vyššie uvedených preto najvyšší súd rozhodol tak, ako je uvedené v enunciacie tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.

V Bratislave 18. apríla 2013

JUDr. Štefan M i c h á l i k, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Ing. Alžbeta Kóňová